

BOPÄRM

Råd och anvisningar

UPPSÄGNING AV HYRESAVTAL

Ett hyresavtal för bostadslägenhet kan sägas upp för att upphöra att gälla vid det månadsskifte som inträffar närmast efter tre (3) månader från uppsägningen.

Uppsägningen skall inlämnas skriftligen till hyresvärden.

Ex vis: Avflyttning skall ske 31 januari 2024

Skriftlig uppsägning skall då vara hyresvärden tillhanda senast 31 oktober 2023.

LÄGENHETSVISNING

När lägenheten är ledig till uthyrning är hyresgästen skyldig att låta visa den på lämplig tid.

BESIKTNING

Vid de tillfällen lägenheten besiktigas av hyresvärden bör hyresgästen vara närvarande. Orsaken härtill är att parterna kan komma att behöva diskutera eventuella skador i lägenheten. Beträffande hyresgästens eventuella ersättningsskyldighet, se under Hyresgästens skadeansvar.

Tid för besiktning skall beställas av utflyttande hyresgäst senast en vecka före avflyttning hos hyresvärden.

EXTRANYCKLAR

För att minska riskerna för att andra än de som bor i lägenheten skall få tillgång till lägenhetsnycklar skall hyresgästen beställa och bekosta ev. extranycklar genom hyresvärden.

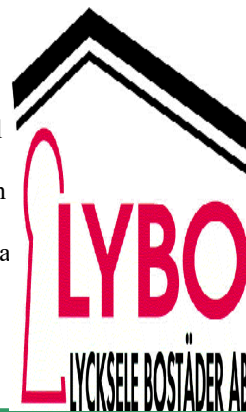

UTFLYTTNING

När hyrestiden har löpt ut skall hyresgästen senast påföljande dag lämna lägenheten och senast klockan 12 den dagen hålla lägenheten tillgänglig för den som skall tillträda den.

Ex vis: Upphör avtalet den 31 juli 2023 skall lägenheten avträdas den 1 augusti 2022, kl 12.00.

Infaller den dag då lägenheten skall tillträdas eller lämna på en söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, skall det i stället ske nästa vardag.

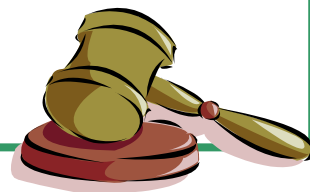

UTHYRNING I ANDRA HAND

Det krävs alltid tillstånd för att en hyresgäst skall få hyra ut hela sin lägenhet i andra hand. Andrahandsuthyrningar oavsett omfattning är tillståndspliktiga och kortare precis som längre otillåtna uthyrningar kan leda till att hyreskontrakt sägs upp. Tillstånd skall i första hand sökas hos hyresvärden. Om hyresvärden inte samtycker till andrahandsuthyrningen kan tillstånd sökas hos hyresnämnden. Hyresnämnden lämnar normalt sådant tillstånd om hyresgästen inte själv har tillfälle att använda sin lägenhet och hyresgästen har beaktansvärda skäl för upplåtelsen samt hyresvärden inte har befogad anledning att motsätta sig andrahandsuthyrningen.

ÖVERLÅTELSE

En hyresgäst får enligt hyreslagen inte överlåta hyresrätten till annan person. Undantagna från denna regel är närstående, som varaktigt sammanbor med hyresgästen. I sådana fall kan hyresnämnden pröva tillståndsfrågan. Tillstånd ges om hyresvärden skäligen kan godta förändringen. Vid bodelning, boskillnad, äktenskapsskillnad eller hyresgästens död gäller att den andre maken får träda i hyresgästens eller dödsboets ställe om bostadslägenheten varit gemensam bostad för makarna.

HYRESBETALNING

Hyran skall betalas i förskott senast sista vardagen före varje kalendermånads början. Hyran kan betalas med hyresavi, autogiro eller e-faktura.

HEMFÖRSÄKRING

En hemförsäkring ger i många situationer ett bra skydd för en hyresgäst. Den gäller både vid skador på den egna egendomen och på hyresvärdens egendom. Den ger också ekonomiskt skydd vid inbrott. En hemförsäkring omfattar dessutom alla medlemmar i en familj. Lybo har ett samarbete med Länsförsäkringar där man som hyresgäst kan teckna hemförsäkring till förmånligt pris. I Din informationsmapp medföljer blankett för anmälan av Hemförsäkring inkl Allriskförsäkring.

HYRESGÄSTENS SKADEANSVAR

Enligt hyreslagen skall hyresgästen ersätta hyresvärden för de skador som uppkommer i lägenheten genom hyresgästens eget vållande. Hyresgästen ansvarar även för skador i lägenheten som genom vårdslöshet eller försummelse förorsakats av någon som hör till hans hushåll eller gästar honom eller av annan som han inrymt i lägenheten (t ex inneboende) eller som där utför arbete för hans räkning. För brandskada som han inte själv vållat är han dock ansvarig endast om han brustit i den omsorg och tillsyn som han borde iakttagit. Observeras bör att hyresgäst dock inte ansvarar för så kallat normalt slitage, som det åligger hyresvärden att med vissa tidsintervaller åtgärda utan extra kostnad för hyresgästen. Inträffar någon skada skall hyresvärden omgående meddela, för undvikande av att skadan förvärras.

Av lagtexten kan utläsas att om en hyresgäst själv anskaffat och inkopplat t ex tvätt- eller diskmaskin och detta skett på sådant sätt att läckage uppstår, svarar hyresgästen för uppkommen skada om vårdslöshet föreligger. Samma gäller om ett akvarium går sönder eller blir otätt och skada på fastigheten uppstår.

HYRESVÄRDENS SKADEANSVAR

Normalt skall hyresgästen kontakta företaget om något skall åtgärdas i lägenheten. Har hyresvärden och hans personal därvid varit vårdslösa så att skada uppstått, svarar dessa för skadan. I vissa fall blir hyresvärden inte ansvarig för skada som orsakas av dennes personal. Så är fallet om personalen utför privata uppdrag åt hyresgästen på dennes begäran.

ANMÄL SKADA

Uppkommer skada i lägenheten med tillhörande utrymmen eller visar sig brist som ofördröjligen måste avhjälpas för att allvarlig

olägenhet icke skall uppstå, är hyresgästen skyldig att genast lämna hyresvärden meddelande om skadan eller bristen.

INSTALLATIONER

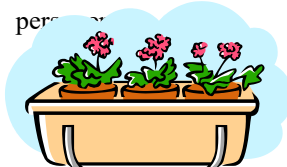
Endast person med särskild behörighet får göra ingrepp i ledningar för vatten, avlopp och el. Hyresvärden kan anvisa behöriga installatörer för t ex installation av tvätt- eller diskmaskin. Före installation av tvätt- eller diskmaskin skall hyresgästen ta del av samt underteckna särskilt papper gällande ansvar.

UPPSÄTTNING UTOMHUSANTENN/ PARABOLANTENN

Ingen nyuppsättning av utomhusantenn/parabolantenn godkänns.

BALKONGSKYDD, BLOMLÅDOR

Balkongskydd, blomlådor och liknande, får uppsättas efter anvisning av hyresvärden. Denna anvisning är nödvändig då hyresvärden har ansvar för fastighetens utseende samt för att uppsatta föremål inte förorsakar skador på andra föremål eller person.

BRANDVARNARE

Alla lägenheter är utrustade med brandvarnare. Enligt avtal med Hyresgästföreningen åligger det hyresgästen att regelbundet kontrollera att den fungerar samt byta batteri. Det kasserade batteriet lämnas i batteriholk för återvinning. Är brandvarnaren helt trasig byts den av hyresvärden.

PERSIENNER

Underhåll och installation av persiennar ingår ej i hyresvärdens service.

PISKA MATTOR

Det är förbjudet att piska och skaka mattor på balkongen. Damm och smuts kan blåsa in till grannen eller falla ned över förbipasserande. Använd istället uppställda piskställningar.

SNÖSKOTTNING BALKONG

Tänk på att visa hänsyn till grannar boende under dig när du skottar eller sopar bort snön.

TVÄTTSTUGA

Om tvättpasset/tvättstugan ej tagits i anspråk 1 timme efter dess början är det fritt fram för annan hyresgäst att använda denna tid.

Efter tvättpasset skall samtliga maskiner vara tömda och rengjorda. Torra kläder skall avlägsnas från torkrum/torkskåp. Är ej all tvätt torr, be om tillåtelse av den som har nästa tvättpass att utnyttja någon del av torkrummet/torkskåpet. Tvättstuga med tillhörande torkutrymmen och maskiner skall städas.

Tvättstugan får utnyttjas till kl 21.00.

ANSLAG OCH MEDDELANDEN

Hyresgästerna äger endast rätt att uppsätta meddelanden och anslag i portar och entréer där särskild markerad plats finnes, i övrigt hänvisas till hyresvärden.

TRAPPHUS OCH ENTRÉER

Mattor, skor, cyklar m m får ej läggas/ställas i trapphusen, då det hindrar vår personal i trappstädningen. Vid olyckstillfälle kan dessutom större föremål hindra utryckningspersonalen att komma fram.

KATTER OCH HUNDAR

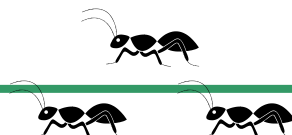
Hyresgäster som har katter eller hundar måste, för den allmänna trevnadens skull övervaka dem så att de inte stör andra hyresgäster eller förorenar. Djuren får inte rastas i bostadsområdet eller springa lösa i trappuppgångar, på gårdsplaner eller i planteringar. Det är särskilt viktigt att de hålls borta från barnens lekplatser.

FÅGELMATNING

Man får inte lägga ut mat till duvor, måsar och andra fåglar eftersom råttor och möss gärna dras till den mat som ramlar från fågelborden.

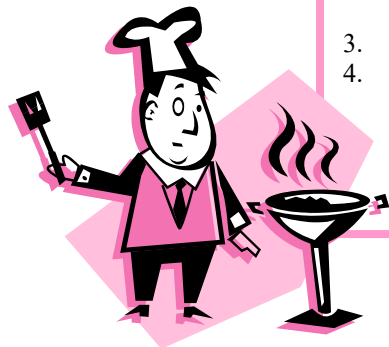
OHYRA

Förekommer ohyra i lägenheten (t ex myror, silverfisk mm) måste detta omgående anmälas till hyresvärden för sanering.

BESÖKSPARKERING

Som hyresgäst får du inte använda besöksparkeringen utan ska hyra en parkeringsplats om du har en bil. Vid nyttjande av besöksparkering riskerar du som hyresgäst att få parkeringsböter.

GRILLNING

Du som tänker grilla måste tänka på följande saker:

1. Det är förbjudet att grilla på balkongen/uteplatsen då röken kan störa grannarna samt stor brandrisk.
2. Även om du grillar på anordnad plats (ute på gården) är det att rekommendera att ha tillgång till vatten.
3. Kom ihåg att alltid släcka grillen efter dig.
4. Om olyckan är framme och elden sprider sig, ring 112.

Grilla gärna – men följ reglerna för allas säkerhet och trivsel.

Övernattningslägenhet

Finns för samtliga våra bostadshyresgäster att hyra på Nybruksgatan 6.

Kostar f n 200 kr/dygn att hyra. Ring tel 169 42 (kontorstid) för bokning.

Lägenheten har 3 bäddar och disponeras från kl 12.00 till 12.00 dagen därpå.
Max 5 sammanhängande dygn kan bokas.

Viktiga telefonnummer för Dig som hyresgäst!

**Akuta
felanmälningar**
(som ej kan vänta
till nästkommande
vardag)

Larmcentralen
0950-101 17

Upplåsning

Fastighetsjour - Vardagar efter kl 16 samt
helger:
0950-101 17
Telefonnumret går till larmcentralen.
Pris f n 500 kr/upplåsning. Legitimation krävs.

Kabel-TV

Kundtjänst/Felanmälan
Telenor 020-222 222

Följande fastigheter saknar Kabel-TV:
Borgaregatan 9, Jägmästaregatan 3 (Skytten),
Kyrkvägen (Örträsk), Vindelälvsvägen (Rusksele)

**Internet via
Kabel-TV**

Kundtjänst/Felanmälan
Bitcom 031-706 27 40

Följande fastigheter saknar Internet via Kabel-TV:
Borgaregatan 9, Smedsbergsvägen 6, Källvägen 22-24,
Jägmästaregatan 3 (Skytten), Kyrkvägen (Örträsk),
Vindelälvsvägen (Rusksele)

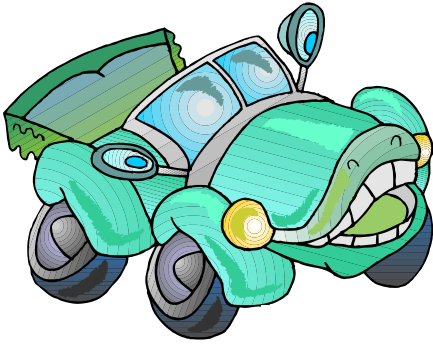
**Internet via
Stadsnätet**

Kundtjänst/Felanmälan
Bredband2 0770-811 000
VK Media 090-340 70 70

Vid beställning bredband via stadsnätet ange ditt 6-siffriga
objektnummer xx-xxxx. Finns angivet i ditt hyreskontrakt

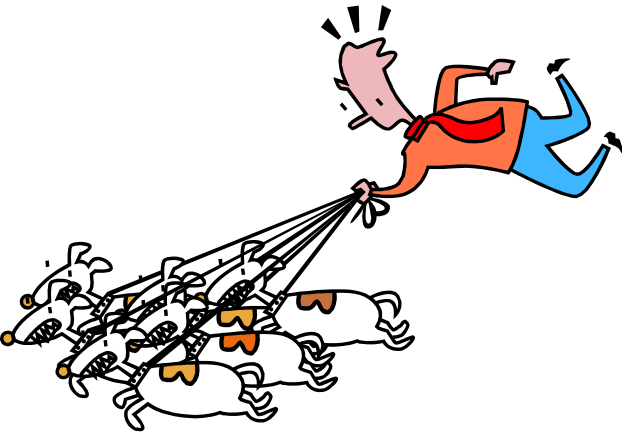
Goda grannar.....

...parkerar **inte** på
gästparkeringen

...spelar **inte**
musik för andra
än sig själv

....låter övriga i
huset vila mellan
22.00 och 06.00

....låter **inte** sin katt eller
hund springa lös

...respekterar fordonsförbudet
inne på området

...röker **inte** i
trapphuset

Med Autogiro betalar du hyran snabbt och enkelt. Pengarna överförs automatiskt från ditt bankkonto till oss, samma dag som hyran förfaller till betalning. Du behöver bara se till att det finns pengar på ditt bankkonto senast bankdagen före förfallodagen. Efter att du fyllt i och undertecknat blanketten lämnar du in den till oss.

Naturligtvis är Autogiro kostnadsfritt för Dig!

Organisationsnummer: 556502-7819 Bankgironummer: 5551-4103

Betalaren samtycker till att behandling av personuppgifter som lämnats i detta medgivande behandlas av betalarens betaltjänstleverantör, betalningsmottagaren, betalningsmottagarens betaltjänstleverantör och Bankgirocentralen BGC AB för administration av tjänsten. Personuppgiftsansvariga för denna personuppgiftsbehandling är betalarens betaltjänstleverantör, betalningsmottagaren samt betalningsmottagarens betaltjänstleverantör. Betalaren kan när som helst begära att få tillgång till eller rättelse av personuppgifterna genom att kontakta betalarens betaltjänstleverantör. Ytterligare information om behandling av personuppgifter i samband med betalningar kan finnas i villkoren för kontot och i avtalet med betalningsmottagaren. Betalaren kan när som helst återkalla sitt samtycke, vilket medför att tjänsten i sin helhet avslutas.

Beskrivning

Allmänt

Autogiro är en betaltjänst som innebär att betalningar utförs från betalarens konto på initiativ av betalningsmottagaren. För att betalaren ska kunna betala via Autogiro, ska betalaren lämna sitt medgivande till betalningsmottagaren om att denne får initiera betalningar från betalarens konto. Dessutom ska betalarens betaltjänstleverantör (t ex bank eller betalningsinstitut) godkänna att kontot kan användas för Autogiro och betalningsmottagaren ska godkänna betalaren som användare av Autogiro.

Betalarens betaltjänstleverantör är inte skyldig att pröva behörigheten av eller meddela betalaren i förväg om begärda uttag. Uttag belastas betalarens konto enligt de regler som gäller hos betalarens betaltjänstleverantör. Meddelande om uttag får betalaren från sin betaltjänstleverantör. Medgivandet kan på betalarens begäran överflyttas till annat konto hos betaltjänstleverantören eller till konto hos annan betaltjänstleverantör.

Definition av bankdag

Med bankdag avses alla dagar utom lördag, söndag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton eller annan allmän helgdag.

Information om betalning

Betalaren kommer av betalningsmottagaren att meddelas belopp, förfallodag och betalningssätt senast åtta bankdagar före förfallodagen. Detta kan meddelas inför varje enskild förfallodag eller vid ett tillfälle avseende flera framtida förfallodagar. Om meddelandet avser flera framtida förfallodagar ska meddelandet lämnas senast åtta bankdagar före den första förfallodagen. Detta gäller dock inte fall då betalaren godkänt uttaget i samband med köp eller beställning av vara eller tjänst. I sådant fall får betalaren meddelande av betalningsmottagaren om belopp, förfallodag och betalningssätt i samband med köpet och/eller beställningen. Genom undertecknandet av detta medgivande lämnar betalaren sitt samtycke till att betalningar som omfattas av betalningsmottagarens meddelande enligt denna punkt genomförs.

Täckning måste finnas på kontot

Betalaren ska se till att täckning finns på kontot senast kl 00.01 på förfallodagen. Har betalaren inte täckning på kontot på förfallodagen kan det innebära att betalningar inte blir utförda. Om täckning saknas för betalning på förfallodagen får betalningsmottagaren göra ytterligare uttagsförsök under de kommande bankdagarna. Betalaren kan på begäran få information från betalningsmottagaren om antalet uttagsförsök.

Stoppa betalning (återkallelse av betalningsorder)

Betalaren får stoppa en betalning genom att kontakta antingen betalningsmottagaren senast två bankdagar före förfallodagen eller sin betaltjänstleverantör senast bankdagen före förfallodagen vid den tidpunkt som anges av betaltjänstleverantören. Om betalaren stoppar en betalning enligt ovan innebär det att den aktuella betalningen stoppas vid ett enskilt tillfälle. Om betalaren vill att samtliga framtida betalningar som initieras av betalningsmottagaren ska stoppas måste betalaren återkalla medgivandet.

Medgivandets giltighetstid, återkallelse

Medgivandet gäller tills vidare. Betalaren har rätt att när som helst återkalla medgivandet genom att kontakta betalningsmottagaren eller sin betaltjänstleverantör. Meddelandet om återkallelse av medgivandet ska för att stoppa ännu inte genomförda betalningar vara betalningsmottagaren tillhanda senast fem bankdagar före förfallodagen alternativt vara betalarens betaltjänstleverantör tillhanda senast bankdagen före förfallodagen vid den tidpunkt som anges av betaltjänstleverantören.

Rätten för betalningsmottagaren och betalarens betaltjänstleverantör att avsluta anslutningen till Autogiro

Betalningsmottagaren har rätt att avsluta betalarens anslutning till Autogiro trettio dagar efter det att betalningsmottagaren underrättat betalaren härom. Betalningsmottagaren har dock rätt att omedelbart avsluta betalarens anslutning till Autogiro om betalaren vid upprepade tillfällen inte har haft tillräcklig kontobehållning på förfallodagen eller om det konto som medgivandet avser avslutas eller om betalningsmottagaren bedömer att betalaren av annan anledning inte bör delta i Autogiro. Betalarens betaltjänstleverantör har rätt att avsluta betalarens anslutning till Autogiro i enlighet med de villkor som gäller mellan betalarens betaltjänstleverantör och betalaren.

Vi upphör med pappersfakturer

Vi erbjuder flera alternativ:

- Autogiro (blankett för Autogiro bifogas)
- E-faktura (anmäls av dig via din internetbank)
- Pdf-faktura: maila till info@lyckselebostader.se så registrerar vår kundtjänst din e-postadress för mottagande av pdf-fakturan.
- SMS-faktura: maila ditt mobilnummer till info@lyckselebostader.se så registrerar vår kundtjänst det för mottagande av SMS-fakturan.

Du kan även alltid logga in på mina sidor för att se din avi.

Hemförsäkring

Erbjudandet är en del av samarbetet mellan LF Västerbotten och LYBO. Du får fördelarna av vår gedigna erfarenhet och lokala service samt LYBOs boendekunskap. LF Västerbotten ger dig som hyresgäst hos LYBO 10 % rabatt på hela försäkringspremien.

Hemförsäkring

Hemförsäkringen är basen i familjens ekonomiska skyddsnät. De olika delarna ger ett brett ekonomiskt skydd – egendomsskydd, reseskydd, ansvarsskydd, rättsskydd, överfallsskydd, identitetsstöd och krisförsäkring. I din hemförsäkring ingår även tilläggförsäkringarna Allrisk lösegendom och Utökat reseskydd som ger dig ett ännu bättre skydd vid oturshändelser med dina saker samt ett bättre skydd vid resor. Du kan även komplettera med andra tilläggförsäkringar (se baksidan). Grundsjälvrisken är 1 500 kronor.

Ta del av erbjudandet

Det enklaste sättet att få en prisuppgift är att fylla i intresseanmälan som du kommer åt genom att scanna QR-koden med din mobilkamera. Vi kommer då kontakta dig för att lämna en prisuppgift och du får en förfrågan om du vill teckna försäkringen.

Scanna för att komma till intresseanmälan

Kontakta oss

Självklart går det också jättebra att ringa in till oss på 090-10 90 00 och be om att få pris eller teckna direkt. Glöm inte bort att informera om att du hyr av LYBO så du får ta del av din rabatt.

Hör gärna av dig om du har några funderingar.

Du får mer information om våra villkor på vår hemsida [LFvasterbotten.se](https://www.lfvasterbotten.se)

Vad ingår i försäkringen?

Grundskydd

☒ Egendomsskydd

Om något skulle hända dina saker vid till exempel brand eller inbrott.

☒ Ansvarsskydd

Om du orsakar skada på person eller egendom kan du bli skadeståndsskyldig. Ansvarsskyddet ersätter det skadeståndskrav du är skyldig att betala.

☒ Rättsskydd

Om du hamnar i en rättstvist som kan prövas av exempelvis tingsrätt kan rättsskydds-försäkringen ge dig ekonomisk hjälp om du behöver anlita advokat.

☒ Överfallsskydd

Om du blivit utsatt för misshandel eller vissa sexualbrott kan du få ersättning för kränkning och sveda och värk.

☒ Reseskydd

Gäller i 45 dagar i hela världen. Ersätter om något skulle hända dig eller dina saker på resan.

☒ Utökat reseskydd

Förstärkt reseskydd i hemförsäkringen där bland annat avbeställningsskydd ingår. Försäkringen gäller i hela världen, för ett obegränsat antal resor för dig och din familj.

☒ Allrisk för lösegendom

Skydd för dina saker vid plötslig och oförut-sedd händelse.

☒ Identitetsstöld

Hjälp om någon utomstående använder din identitet för att till exempel låna pengar eller teckna abonnemang.

☒ Krisförsäkring

Behandlingskostnad hos psykolog eller terapeut om du drabbas av exempelvis en brand i din bostad.

Tilläggsförsäkringar

☐ Allrisk för angivna värdeföremål

Om du har något extra värdefullt, kan den här försäkringen läggas till din boendeförsäkring.

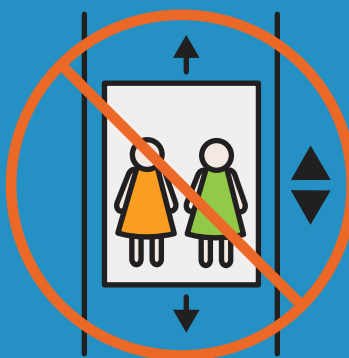
☐ Smycken och armbandsklockor

Högsta ersättningsbelopp för smycken och armbandsklockor är 200 000 kronor. Har du sådan egendom för högre värden så kan du utöka din försäkring med ett högre högsta ersättningsbelopp.

SKYDDA DIG MOT BRAND

**Information
och tips för
dig som bor i
hyresrätt**

Rädda! Rädda dig själv och andra som är i livsfara.

Varna! Varna alla som är i närheten som kan hotas av branden.

Larma! Ring 112. Tala om var det brinner och vad det är som brinner, om det finns instängda människor och vem du är. Möt upp räddningstjänsten när de kommer.

Släck! Släck branden om du tror att du kan klara det utan risk.

Om det börjar brinna

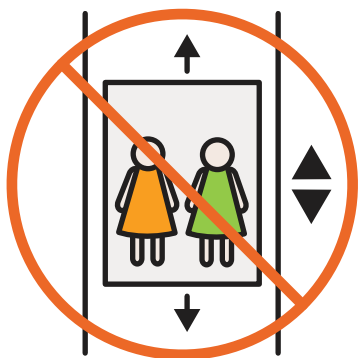
Om det börjar brinna har du bara några minuter på dig innan bostaden är fylld med rök. Då måste du handla snabbt och rätt.

- Brinner det i den lägenhet som du är i, stäng in branden så den inte sprids och försök ta dig ut. Ring 112.
- Brinner det hos grannen eller om det finns rök i trapphuset, stanna kvar i lägenheten. Gå inte ut i rökfyllt trapphus! Ring 112. Ställ dig vid ett fönster eller balkong så du syns.

TA DIG UT PÅ ETT SÄKERT SÄTT

Röken är det största hotet när det brinner. De flesta som omkommer i bränder dör av brandröken inte av lågorna. Brandröken söver och kväver och gör det svårt att veta exakt var du är om du försöker ta dig ut. Den stiger alltid uppåt. Nere vid golvet, under röken, kan du se bättre och andas lättare så huka dig eller kryp på alla fyra om det behövs.

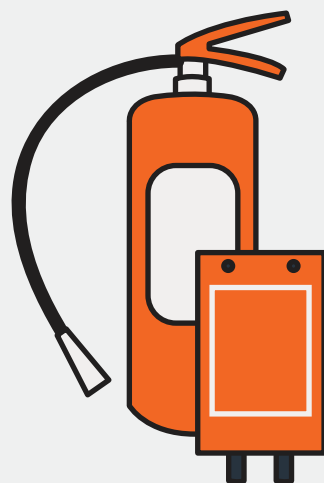

STÄNG IN BRANDEN

Om det brinner i din lägenhet och du inte kan släcka, stäng in branden. Hjälp andra, ta er ut, och stäng dörren efter er när alla kommit ut. Undvik om möjligt rökfyllda rum, och **åk aldrig hiss om det brinner.**

GÅ ALDRIG UT I ETT RÖKFYLLT TRAPPHUS!

Om det brinner i grannens lägenhet och det är rök i trapphuset – stanna i din lägenhet och vänta på hjälp. Normalt står en lägenhet emot brand i ungefär en timme, och lägenhetsdörren klarar oftast att stå emot brand i en halvtimme.

Så släcker du

Mindre bränder i hemmet kan släckas utan någon speciell släckutrustning. Om det börjar brinna när du lagar mat på spisen ska du kväva elden med ett lock eller en brandfilt. Om du håller vatten på brinnande fett eller olja kan det bli en ångexplosion som kan sprida branden och ge svåra brännskador. Eld i trä, papper och tyg kan du släcka med vatten eller genom att kväva elden med en filt, matta eller liknande.

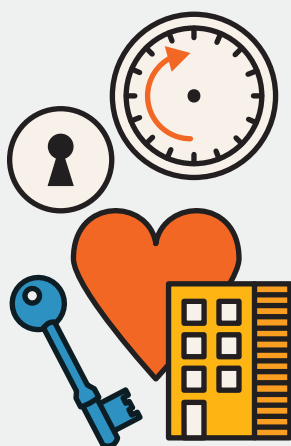
BRANDSLÄCKARE

Det är bra att ha en brandsläckare i bostaden så att du snabbt kan släcka mindre bränder. Bra släckutrustning för hemmet är 6-kilos pulver-släckare och brandfilt. Med en pulver-släckare kan du släcka de flesta typer av mindre bränder.

Så skyddar du dig

Det finns flera saker du kan göra för att skydda dig mot brand:

- ✓ Se till att du har brandvarnare, brandsläckare och brandfilt i din lägenhet.
- ✓ Testa din brandvarnare regelbundet.
- ✓ Förvara inga saker i trapphus och källargångar.
- ✓ Lämna inte köket när du lagar mat.

LÅS INTE IN DIG FÖR MYCKET

Självklart måste man få låsa om sig i sitt hem. Men om du låser dörren inifrån med nyckel och inte bara med låsets vred blir det mycket svårare att ta sig ut när det brinner. Det försvårar också för räddningstjänsten att rädda dig i en nödsituation.

SPISVAKT

En spisvakt är en automatisk övervakning av köksspisens som kan vara ett bra hjälpmedel. Den har en inbyggd timer som gör att spisen stänger av sig själv om den lämnas på för länge eller om det skulle börja brinna.

FÖRSÄKRING

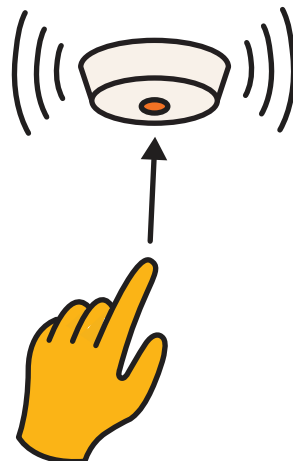
En hemförsäkring kan inte skydda dig mot brand, men om en olycka händer är det bra att ha en försäkring som täcker det som kan gå förlorat. Förvara gärna fotografier och en förteckning över föremålen i ditt hem på en säker plats.

BRANDVARNARE

Om det börjar brinna när du sover kan brandvarnaren rädda liv. Den reagerar på den livsfarliga röken och varnar dig. Brandvarnaren ska vara placerad så att du kan höra den när du sover. I en större lägenhet behövs det flera, till exempel en i varje sovrum. Den ska sitta i taket minst 50 centimeter ut från närmaste vägg.

Kontrollera att brandvarnaren fungerar, minst en gång i månaden eller efter att du varit borta en längre tid. Du testar den genom att använda testknappen. Byt batteri när brandvarnaren varnar för dåligt batteri eller om den inte fungerar.

Rengör brandvarnaren en gång om året. Dammsug och torka av den på utsidan.

ALLMÄNNA UTRYMMEN

Ett trapphus är en utrymningsväg och ska hållas fri så att räddningstjänsten kan komma fram om det skulle behövas. Barnvagnar, skor eller cyklar får därför aldrig lämnas i trapphuset eller entrén. Inte heller soppor, möbler eller andra saker. Detta gäller även källargångar och utanför förråd. Förutom att det blir skräpigt och svårt att komma fram så kan det öka risken för anlagd brand, minst var fjärde brand är anlagd.

Prylar i trappuppgångar och andra allmänna utrymmen är en brandfara.

FARAN I KÖKET

Fett och olja kan börja brinna om temperaturen blir för hög. När du steker eller friterar ska du därför alltid ha ett lock till hands. En brand på spisen måste kvävas och det gör du enklast med locket som hör till pannan eller grytan. Lämna aldrig köket när du lagar mat.

Rengör filtret till köksfläkten regelbundet. Där fastnar fett, och om det fattar eld kan branden lätt sprida sig i köket och genom ventilationskanalen till andra delar av huset.

**Lämna aldrig köket
när du lagar mat!**

**Trapphuset är en
utrymningsväg.
Håll det fritt
från saker!**

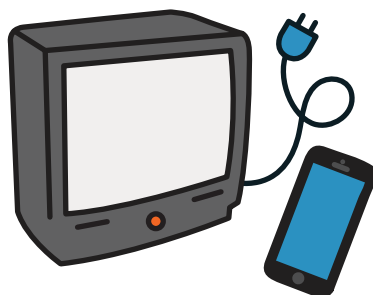

Annat att tänka på

- Hushållsmaskiner, vitvaror och laddare till elektriska produkter kan börja brinna. Du kan minska risken för sådana bränder genom att sköta om produkterna och använda dem på rätt sätt.
- Lämna aldrig levande ljus utan uppsikt!
- Var försiktig med rökning, fyrverkerier och brandfarliga vätskor.

ELEKTRISKA PRODUKTER

Laddare, tv-spel, lampor och datorer – vi har många elektriska apparater hemma som kan bli överhettade. Det är en vanlig orsak till brand, så var noga med att inte täcka över dem. Apparater kräver omvårdnad. Se till att sladdar och kontakter är hela. Använd inte starkare lampor än vad armaturen tål.

Hushållsapparater

Dra alltid ur kontakten när du har använt kaffebryggaren, strykjärnet eller brödrosten.

Ladda mobiltelefon eller surfplatta när du är hemma och vaken. Lägg produkten du laddar på hårt underlag och ta bort föremål som kan börja brinna.

Tv, dator, stereo och mobil

Ett bra sätt att undvika tv-bränder är att alltid stänga av tv:n med strömbrytaren, inte bara med fjärrkontrollen. Det är också viktigt att tv:n, datorn och stereon står fritt så att luftcirkulationen inte hindras.

Tvätt och disk

Det är vanligare än man tror att det börjar brinna i tvättmaskinen, torktumlaren eller diskmaskinen. Därför ska du inte låta dessa maskiner vara på när du går och lägger dig eller går hemifrån.

BRANDFARLIGA VÄTSKOR

Brandfarliga vätskor som bensen, T-röd och fotogen ska förvaras i sina originalförpackningar med originaletiketten kvar, och på ställen där barn inte kommer åt dem. Eftersom vätskorna avger ångor som är explosiva är det livsfarligt att tända en grill eller brasa med dem.

Förvara så lite brandfarliga vätskor som möjligt i din bostad, högst 10 liter, och ha dem aldrig i källar- eller vindsförråd. Träskor som använts med exempelvis möbelpolish, terpentin eller teakolja kan börja brinna av sig själva. Skölj dem i varmt vatten och häng dem luftigt.

RISKEN MED RÖKNING

Den vanligaste orsaken till att människor mister livet i bostadsbränder är glöden från en cigarett. Det krävs ingen eld för att personen ska sövas till döds. Det räcker med den koloxid som utvecklas vid förbränning av möbler eller kläder. Att röka i sängen, fåtöljen eller soffan kan därför vara mycket riskfyllt.

Se alltid till att fimparna är helt släckta när du tömmer en askkopp. Ett säkert sätt är att spola av dem i vatten innan du kastar dem i soporna.

LEVANDE LJUS OCH FYRVERKERIER

Om du tänder levande ljus, välj stadiga ljusstakar i material som inte kan brinna. Ljusbandschetter i tyg innebär en risk. Placera ljusen på säkert avstånd från material som kan fatta eld, och låt dem inte brinna ner helt. Ställ aldrig värmeljus direkt på ett bord eller en bänk, och inte för tätt ihop. Lämna aldrig barn ensamma med levande ljus eller öppen eld.

En god regel är att den som tändt ljusen också släcker dem, eller att den som går sist ut ur rummet släcker ljusen.

Fyrverkerier orsakar många bränder. Följ anvisningarna och fyra inte av raketer så att de kan hamna på någons balkong, fönster eller annat ställe där de kan orsaka brand.

Fakta om brand

SÅ SLÄCKER DU OM DET BRINNER I:

KLÄDER

Om det brinner i någons kläder gäller det att vara snabb: Lägg ner personen på marken. Kväv branden med en brandfilt eller vad som finns till hands. Lägg på brandfilten från huvudet och neråt så att lågorna inte slår upp mot personens ansikte.

TRÄ, TYG, PAPPER ELLER MÖBLER

Släck med brandfilt, vatten eller handbrandsläckare.

OLJA ELLER FETT

Om det brinner på spisen kväv elden genom att lägga på ett lock. Du kan också använda en brandfilt. Stäng av fläkten. Försök aldrig släcka elden i en kastrull eller stekpanna med vatten!

STEARIN

Kväv elden med en brandfilt eller liknande, eller använd handbrandsläckaren.

EN ELEKTRISK APPARAT

Dra först ur kontakten. Släck sedan med vatten eller din handbrandsläckare. Om möjligt försök att få ut apparaten i det fria, exempelvis på balkongen.

EN BRANDFARLIG VÄTSKA

Släck elden med din handbrandsläckare eller kväv med en brandfilt eller liknande.

VISSTE DU ATT...

- Fler än hundra personer dör varje år i bränder och nästan 9 av 10 dödsbränder inträffar i bostäder.
- De flesta som omkommer i bränder dör av brandröken inte av lågorna.

ENKLA TIPS SOM KAN FÖRHINDRA BRAND

- ✓ Rök aldrig i sängen.
- ✓ Stanna hemma när tvättmaskinen, diskmaskinen eller torktumlaren är igång.
- ✓ Täck inte över elektriska element eller apparater.
- ✓ Se till att lampor och spotlights inte är nära något brännbart eller kan trilla ner.
- ✓ Byt blinkande lysrör. De kan överhettas. Byt glimtändaren samtidigt.
- ✓ Dra ur kontakten när hårtorkar, mobilladdare och datorer inte används.
- ✓ Var rädd om sladdar. En trasig sladd kan orsaka kortslutning och brand.
- ✓ Ställ värmeljus var för sig. Om de står tätt ihop kan värmen bli så hög att allt stearin antänds och skapar en kraftig låga.
- ✓ Se till att det är fritt ovanför tända ljus och att de står stadigt.
- ✓ Blås ut ljusen när du lämnar rummet!

Källa: Din Säkerhet

Vanliga orsaker till brand:

- Bortglömd mat på spisen
- Anlagd brand
- Rökning
- Levande ljus

SORTERA DINA SOPOR RÄTT

**Information
och tips för
dig som bor i
hyresrätt**

Olika sorters sopor

Det är viktigt att du tar reda på var du ska lämna olika sorters sopor. Det kan skilja sig åt mellan hus och mellan bostadsområden. Fråga din hyresvärd om du är osäker på vad som gäller där du bor.

SORTERA SÅ HÄR

Följ pilen och se vad i dina sopor som ska sorteras ut och var det ska lämnas. Som du snart märker är det inte mycket som ska läggas i den vanliga soppåsen!

FARLIGT AVFALL

Det farliga avfallet är det allra viktigaste att du sorterar ut eftersom det annars förgiftar marken och vattnet. Om det inte finns behållare för till exempel elektronik eller lampor i ditt närmaste miljörum, ska du lämna detta avfall på kommunens återvinningscentral.

Du kan också fråga i butiken där du köpt varan om de tar emot avfallet. Apoteket tar till exempel emot gamla mediciner och ibland finns det behållare för småelektronik och lampor i mataffären.

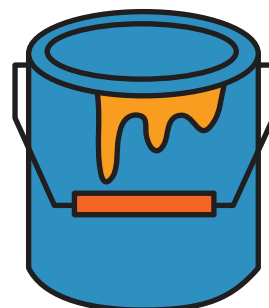
FARLIGT

LÄKEMEDEL

Mediciner ska aldrig spolas ner i toaletten eller hällas ut i avloppet. Reningsverken kan inte ta bort de farliga ämnena, de följer med ut i vattendragen.

Lämna: På ett apotek.

KEMIKALIER

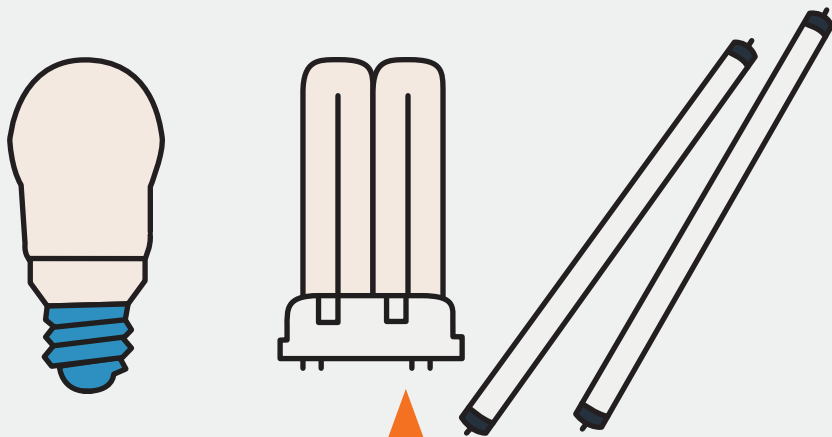
Till exempel: Målarfärg, lösningsmedel, lim, spackel, sprayflaskor, starka rengöringsmedel och nagellack.

Lämna: I särskild behållare för kemikalier om det finns en sådan i miljörummet där du bor eller på kommunens återvinningscentral.

LAMPOR

Till exempel: Glödlampor, lågenergilampor, LED-lampor och lysrör. **En del lampor innehåller kvicksilver som är ett av de farligaste gifterna som finns.**

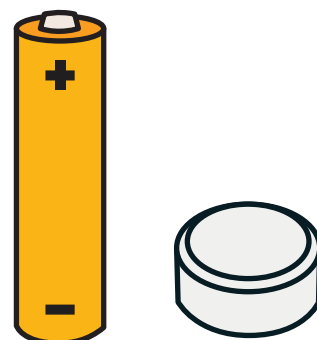
Lämna: I särskild behållare för lampor om det finns en sådan i ditt närmaste miljörum, vid din matbutik eller på kommunens återvinningscentral. Du kan också fråga i butiken där du köper lampan om de kan ta emot din gamla.

BATTERIER

Till exempel: Lösa småbatterier som finns i ficklampor, fjärrkontroller eller datortillbehör.

Lämna: I batteriholk eller liknande behållare.

AVFALL

ELEKTRONIK

Till exempel: Små och medelstora apparater som datorer, tv-apparater, leksaker, hushållsmaskiner och verktyg. Allt som har sladd eller batteri. De kan innehålla freoner, kvicksilver, kadmium, bly och andra ämnen som är skadliga för människor och miljön.

Lämna: I särskild behållare för elektronik om det finns en sådan i ditt närmaste miljörum eller på kommunens återvinningscentral. Du kan också fråga i butiken där du köpt varan om de kan ta emot den.

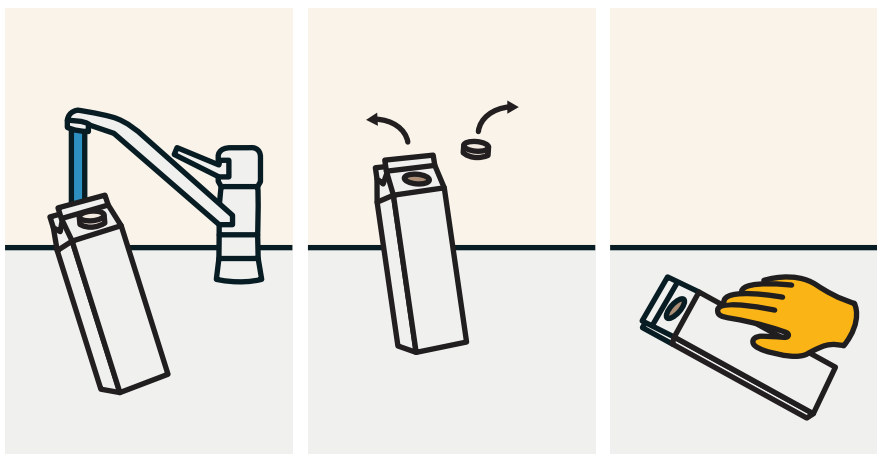
Leksaker med inbyggda batterier:

Plocka först ur batteriet och lägg det i en batteriholk. Lägg sen leksaken i behållaren för elektroniskt avfall.

FÖRPACKNINGAR

Nästan allt vi köper är förpackat på olika sätt och det leder till en stor mängd avfall. Alla förpackningar kan återvinnas och därför ska du inte slänga dem i ditt övriga hushållsavfall utan sortera ut dem. Det gäller till exempel mjölkförpackningar, plastlock och kartonger.

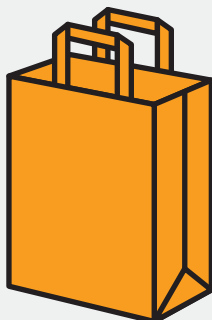
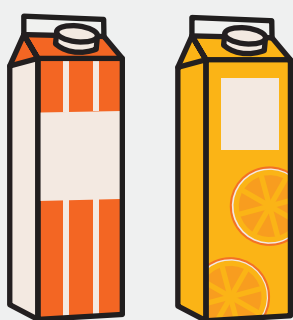
Om du inte kan lämna förpackningar där du lämnar annat avfall i ditt bostadsområde ska du leta upp närmaste återvinningsstation för förpackningar. Oftast finns en sådan på gångavstånd från din bostad.

TIPS!

Se till att det inte finns matrester kvar i burkar och förpackningar, skölj gärna ur dem. Ta bort kapsyler och lock. Dessa kan oftast lämnas i behållaren för metall eller plast. Vik eller tryck ihop alla kartonger så tar de inte så stor plats.

FÖRPACK

PAPPERSFÖRPACKNINGAR

Till exempel: Mjölkförpackningar, juicepaket, pappersbärkassar, sockerpåsar, skokartonger, toalettrullar och wellpapplådor.

Lämna: I särskild behållare för pappersförpackningar.

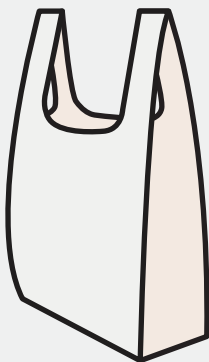
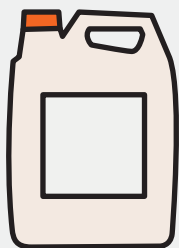
Men inte: Kuvert, läggs i det brännbara hushållsavfallet. Tidningar, reklamblad och liknande läggs i behållaren för tidningar.

TIDNINGAR

Till exempel: Dagstidningar, tidskrifter, kataloger, reklamblad, broschyrer, ritpapper och pocketböcker.

Lämna: I särskild behållare för tidningar.

Men inte: Kuvert och inbundna böcker, läggs i det brännbara hushållsavfallet. Pappersbärkassar läggs i behållaren för pappersförpackningar.

PLASTFÖRPACKNINGAR

Till exempel: Flaskor, burkar, små hinkar och dunkar, plastbärkassar, plastpåsar, refillpaket, tuber, chipspåsar och frigolit.

Lämna: I särskild behållare för plastförpackningar.

Men inte: Leksaker, saftkanna eller stekspade i plast, sådant ska istället lämnas på kommunens återvinningscentral eller i det brännbara hushållsavfallet.

PANTFLASKOR

Till exempel: Läskburkar och petflaskor med pant.

Lämna: I din matbutik där du kan panta dem och få tillbaka en del av pengarna.

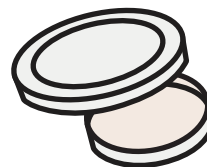
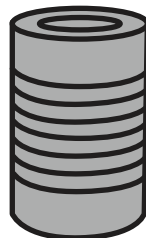
N I N G A R

GLASFÖRPACKNINGAR

Till exempel: Flaskor och burkar av färgat eller ofärgat glas.

Lämna: I särskild behållare för färgat och ofärgat glas.

Men inte: Drinksglas, porslin, keramik och annat som inte är förpackningar. Sådant ska istället lämnas i grovsoprummet eller i det brännbara hushållsavfallet. Lampor och lysrör hör inte heller hemma i glasinsamlingen.

METALLFÖRPACKNINGAR

Till exempel: Konservburkar, tomma sprayflaskor, tuber, kapsyler och lock av metall.

Lämna: I särskild behållare för metallförpackningar.

Men inte: Metallsrot, stekpannor och annat som inte är förpackningar, det lämnas istället i grovsoprummet eller på kommunens återvinningscentral.

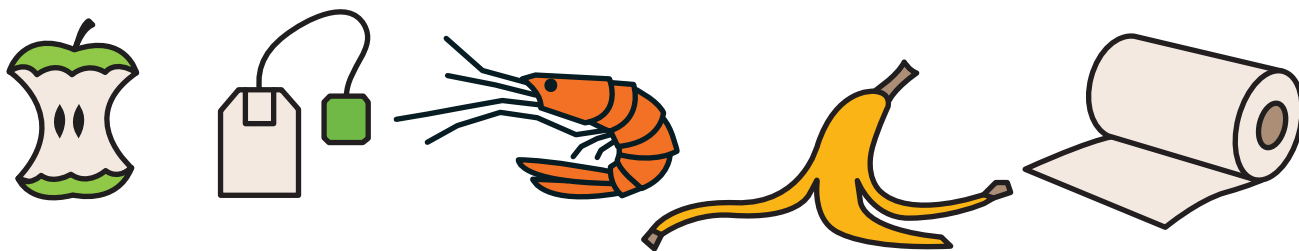
I många bostadsområden sorteras matavfall separat, men inte i alla. Matavfall rötas till biogas eller komposteras och blir till jord. För att detta ska lyckas krävs en noggrann sortering.

MATAVFALL

Till exempel: Matrester från middagstallriken, äppelskruttar, bananskal och räkskal. Även servetter, hushållspapper, kaffesump och tepåsar räknas som matavfall.

Lämna: I särskild påse som sedan lämnas i behållaren för matavfall.

Men inte: Cigarettfimpar eller snus, detta sorterar du som brännbart hushållsavfall.

RESTEN

TEXTIL

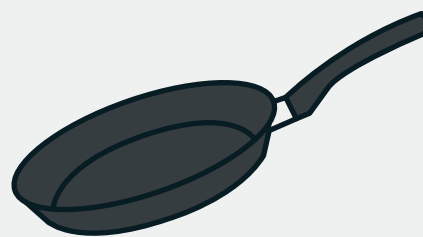
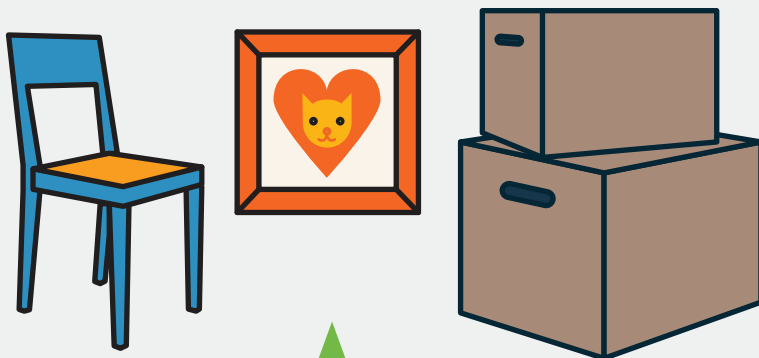
Till exempel: Kläder, skor och gardiner.

Lämna: Kläder som är hela och rena kan du lämna till en klädinsamling. Trasiga kläder och skor får du slänga bland ditt vanliga brännbara hushållsavfall om det inte är för skrymmande då lämnas de istället i grovsoporna eller på kommunens återvinningscentral.

GROVSOPOR

Till exempel: Trasiga möbler, stekpannor, stora kartonger och andra större sopor som inte får plats i en vanlig soppåse.

Lämna: I grovsoprummet, om det inte finns något sådant i ditt bostadsområde ska du lämna dina grovsopor på kommunens återvinningscentral. En del bostadsföretag ordnar speciella rensningstillfällen någon gång per år och ställer upp containrar som du kan lämna dina grovsopor i.

TACK för att du inte lämnar grovsopor i källargångar eller utanför soptunnan, det kan orsaka brand, dra till sig skadedjur och göra det svårt att komma fram. Dessutom, om du lämnar kvar sopor på ett olämpligt ställe är risken stor att fler tar efter och gör likadant vilket leder till en skräpig och otrevlig boendemiljö.

RESTAVFALL

Det enda du ska slänga i din vanliga soppåse!

BRÄNNBART HUSHÅLLSAVFALL

Till exempel: Blöjor, bindor, tamponger, dammsugarpåsar, diskborstar, kuvert, snus och fimpar. Det som inte kan sorteras ut som något annat hamnar här i din vanliga soppåse och kommer att brännas.

Lämna: I din vanliga soppåse som du slänger i behållaren för brännbart hushållsavfall (kallas ibland för restavfall).

Bra jobbat!

Smart med mindre avfall

**DET FINNS MYCKET
VI KAN GÖRA
FÖR ATT MINSKA
MÄNGDEN SOPOR
OCH SAMTIDIGT
SPARA PENGAR.**

**Här är några tips:
köp färre saker**

köp begagnat

köp saker som håller länge

**reparera saker som
gått sönder**

**använd plastkassen flera
gångar eller ta med egen
tygpåse till affären**

**drick kranvatten istället för
vatten på flaska eller burk**

**planera matinköpen väl så
allt hinner tillagas innan
det blir gammalt.**

Sälj, byt eller ge bort

Att slänga användbara saker är ett stort resursslöseri. Idag finns många möjligheter att byta, sälja eller skänka bort hela och rena saker som du inte längre vill ha. Oftast är detta också det bekvämaste sättet att till exempel bli av med en möbel.

Det finns flera webbplatser på internet som förmedlar byten och försäljning. Blocket och Tradera är några exempel men det finns också lokala grupper på Facebook. Du kan också kontakta en välgörenhetsorganisation på din ort, som kanske kan komma och hämta dina saker.

I en del flerbostadshus och på återvinningscentraler finns återbruksrum där du kan lämna hela och rena saker och själv hitta saker som du har användning för. Men tänk på att mjuka möbler som soffor eller sängar kan sprida väggloss.

Visste du att:

Glasförpackningar kan återvinnas hur många gånger som helst utan att kvaliteten försämras. Då sparas råvaror som sand, soda och kalk. Det går också åt mindre energi för att återvinna glas än att göra nytt glas. Återvunnet glas minskar koldioxidutsläppen med 41 procent jämfört med att ta fram en ny produkt av ny råvara.

Förpackningar av papper och kartong som går till återvinning gör att vi inte behöver fälla så många nya träd. Ett ton returpapper motsvarar ungefär 14 träd. Det spar också energi och kemikalier att använda återvunnet papper istället för att göra helt nytt. Omkring sju gånger kan papper återvinnas.

Källa: Förpacknings- och tidningsinsamlingen (FTI) och www.sopor.nu

- 11 pantade burkar sparar energi som motsvarar 5 minuters dusch.
- En påse matavfall kan bli biogas som räcker till 2,5 kilometers bilkörning.
- Om alla lämnar in sina kapsyler till återvinning räcker stålet till 2 200 nya personbilar, varje år.
- Sverige återvinner 99 % av hushållens avfall.

(Källa: www.sopor.nu)

*Tack för att du återvinner och
sorterar rätt. Tillsammans kan vi
spara energi och hindra att
natur och miljö förstörs!*

ENKLA TIPS FÖR DIG SOM VILL *Spara* ENERGI!

MÅNGA VILL VARA MED OCH SPARA ENERGI MEN FÅ VET HUR DE SKA GÖRA.
I DEN HÄR TRYCKSAKEN HAR VI SAMLAT ENKLA, KONKRETA ENERGISPARTIPS
RUM FÖR RUM. TESTA ETT, TVÅ ELLER ALLA OCH LÄS MER PÅ:

ALLMÄNNYTAN.SE

— ALLMÄNNYTTANS ENERGISPARKAMPAJ —

I KÖKET FINNS DET ALLRA MEST ENERGI ATT SPARA!

I ETT KÖK FINNS MÅNGA ELEKTRISKA MASKINER SOM DRAR ENERGI. HÄR GÖR VI OCKSÅ AV MED GANSKA STORA MÄNGDER VARMVATTEN. KYL OCH FRYN KAN VARA RIKTIGA ENERGITUJVAR.

HANDDISKA INTE UNDER RINNANDE VATTEN

Om du diskar i en kvart under rinnande varmvatten går det åt 75 liter. Använd istället balja eller diskpropp.

UTNYTTJA EFTERVÄRMEN

Stäng av spisen (om du inte har induktionsspis) och ugnen en stund innan maten är färdig och utnyttja eftervärmen. Om du bakat – passa på att laga mat i ugnen efteråt när den ändå är varm.

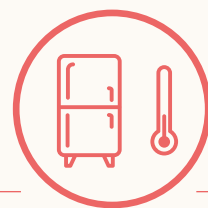
Räkneexempel

Öppna inte ugnsluckan i onödan – varje gång du öppnar sänks temperaturen mellan 25 och 50°.

FROSTA AV FRYSEN MED JÄMNA MELLANRUM

Frosta av frysen med jämna mellanrum, speciellt om det är is i den. Det är också bra att dammsuga baksidan på kylan och frysen – minskar både energiåtgången och brandrisken.

STÄLL IN RÄTT TEMPERATUR I KYL OCH FRYN

I kylan rekommenderas +5 grader och i frysen -18 grader. Håll koll genom att sätta in en termometer.

Räkneexempel

För varje grad extra kyla ökar du energiförbrukningen med 5-10%.

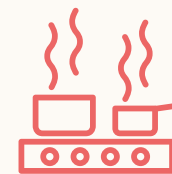
STÄNG AV KAFFEBRYGGAREN

Du kan spara energi genom att hålla upp kaffet i termos när det är klart istället för att låta kaffet stå på i kaffebryggaren.

TINA FRYST MAT I KYLEN ISTÄLLET FÖR MICRO

Ska du tina upp mat från frysen? Maten mår bättre av att du tar ut den i god tid och låt den tina i kylan istället för i micron. Låt även den varma maten svalna innan du lägger in den i kyl eller fryser in den.

ANPASSA KASTRULLENS STORLEK TILL PLATTAN

Buckliga och repiga kastruller drar mer energi. Använd kastruller och stekpannor med plana botten och som passar till plattans storlek.

Räkneexempel

Om spisplattan är 1 cm större än kastrullen ökar energiförbrukningen med 20 %.

ANVÄND MICRON FÖR SMÅ PORTIONER

Det är energismart att använda microvågsugnen när man vill värma små portioner mat.

KÖR MED FULL MASKIN

Om du använder diskmaskin: Kör med full maskin. Stäng av torkfunktionen som drar mycket energi. Skrapa av matrester innan disk istället för att skölja av dem. Använd kortast möjliga diskprogram. Blötlägg disken en liten stund så lossnar matresterna mycket lättare.

KOKA UPP VATTEN I VATTENKOKARE ISTÄLLET FÖR I EN KASTRULL PÅ SPISEN

Det är smart att använda vattenkokaren till annat än te och kaffe. Använd den även när du ska koka upp vatten till potatisen, äggen eller grönsaker. När vattnet kokat upp är det bara att fortsätta matlagningen på spisen.

Räkneexempel

Om alla svenska hushåll kokade upp 2 liter vatten i vattenkokare varje dag istället för att koka i en kastrull på spisen - skulle vi spara motsvarande hushållsel till 50 000 villor.

MÖBLERA ENERGI-SMART & VÄDRA MED TVÄRDRA

STORA MÖBLER FRAMFÖR ELEMENT ÄR VANLIGA ENERGITJUVAR I SOV- OCH VARDAGSRUM. VÄDRA OCKSÅ SNABBT MED TVÄRDRA. DÅ BYTS LUFTEN UTAN ATT RUMMET KYLS NER.

VÄDRA SNABBT MED TVÄRDRA

Vädra med tvärdra några minuter istället för att låta fönstren stå på glänt hela dagen. Då byts luften utan att rummet kyls ner.

BYT TILL LED-LAMPOR I JULBELYSNINGEN OCH STYR MED TIMER

En del lampor drar el även när de är släckta. Det gäller halogen-lampornas transformator, den lilla lådan som sitter på stickproppen. Dra ut kontakten när du släcker lampan eller koppla den till vägguttaget via ett grenuttag med strömbrytare.

Räkneexempel

Om en miljon hushåll väljer LED-lampor istället för glödlampor i varsin fönsterstjärna, ljusslinga och juldekoration, sparar vi 41 000 000 kWh, vilket är lika mycket som eluppvärmningen av 2 700 villor under ett helt år.

STÄNG AV MED STRÖM-BRYTAREN ISTÄLLET FÖR MED FJÄRRKONTROLL

Dator, TV och annan elektronik använder energi även när de står i standby-läge (vilo-läge). En del apparater drar nästan lika mycket ström när de står i standby och inte används, som när de är påslagna.

Räkneexempel

Tio procent av all hushållsel i Sverige går till hemelektronik som står i standby. Det motsvarar värme och el till 64 000 villor under ett helt år.

SLÄCK LYSET NÄR DU GÅR UT UR RUMMET

Många tror att det går åt mer energi för att tända lamporna än att använda dem. Men det stämmer inte! Det stämmer heller inte att tändning och släckning snabbt sliter ut lampan i ett vanligt hem.

Räkneexempel

Belysning står för en fjärdedel av hemmets energianvändning. Det motsvarar cirka 750 kWh på ett år i en genomsnittlig lägenhet – en kostnad på över 1 000 kronor.

DRA FÖR GARDINER & PERSIENNER PÅ NATTEN

Gardiner och persienner hjälper till att hålla kylan ute och du behåller värmen i rummet. Anmäl alla fönster och dörrar som drar kallt till hyresvärden.

FÅ KOLL PÅ ENERGI-FÖRBRUKNINGEN

I många kommuner kan du låna en elmätare av kommunens energirådgivare eller på biblioteket och kolla vilka el-apparater som slukar mest ström.

Stänger du av din spelkonsol genom att använda standby-knappen? Om ja, stäng av ordentligt i stället och spara nära 5 kr om dagen!

BYT TILL LÅGENERGILAMPOR ELLER LED-BELYSNING

Ju fler watt desto mer energi drar lampan när den är tänd. I en glödlampa omvandlas endast 10 procent av energin till ljus, medan resten blir till värme. I lågenergilampor och LED-lampor omvandlas mer av energin till ljus. Från den 1 september är dock försäljning av glödlampor förbjuden i EU.

Räkneexempel

Lågenergilampor använder ungefär en fjärdedel så mycket el som en glödlampa gör. Det innebär att du kan byta en 60 W glödlampa mot en 15 W lågenergilampa och en 40 W mot en 10 W lågenergilampa och ändå få samma ljusutbyte. Ladda ner appen "Lampguiden" från Energimyndigheten som hjälper dig att välja rätt när du ersätter dina gamla glödlampor med ny energieffektiv belysning.

PLACERA INTE STORA MÖBLER FRAMFÖR ELEMENTEN

Värmen kan inte komma ut i rummet om du ställer stora möbler som till exempel soffan eller har långa gardiner framför elementet.

VÄLJ ENERGIEFFEKTIVA ALTERNATIV NÄR DU KÖPER ELEKTRONIK

Om du ska köpa ny tv försök hitta en med inbyggd digitalbox som klarar de sändningar du har hemma. Då slipper du ha en separat digitalbox som kan dra lika mycket el som en mindre tv.

Naturskyddsföreningen har listat de mest energieffektiva tv-apparaterna på toptensverige.se. Där hittar du även energismarta kylar, lampor, fönster, torktumlare och tvättmaskiner.

— ALLMÄNNYTTANS ENERGISPARKAMPAJ —

SÄNK TEMPERATUREN & SLÄCK NÄR DU LÄMNA RUMMET!

DE FLESTA SOVER BÄTTRE MED LITE LÄGRE TEMPERATUR I SOVRUMMET. KOM OCKSÅ IHÅG ATT SLÄCKA NÄR DU LÄMNA RUM, DU SPAR ALLTID ENERGI PÅ ATT SLÄCKA ÄVEN OM DU SNART BEHÖVER TÄNDA IGEN.

ANVÄND ENERGISPARLÄGE PÅ DATORN

Du kan själv ställa in att din dator ska gå ned i viloläge och att skärmen stängs av när du inte har använt den på en stund. Detta brukar finnas under energialternativ eller liknande.

BYT TILL LÅG- ENERGILAMPOR ELLER LEDBELYSNING

Ju fler watt desto mer energi drar lampen när den är tänd. Byt till lågenergilampor i alla rum, även i sovrummet.

SLÄCK LYSET NÄR DU GÅR UT UR RUMMET

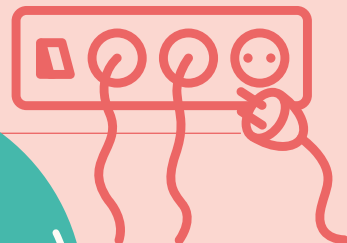
Tipset om att släcka lyset gäller förstås i alla rum, även sovrummet. Många tror att det går åt mer energi för att tända lamporna än att använda dem. Men det stämmer inte!

STÄNG AV ALLT MED ETT TRYCK — ANVÄND GRENKONTAKT MED STRÖMBRYTARE

När du stänger av datorer, teveapparater, dvd-spelare och spelkonsoler med fjärrkontrollen blir de inte helt avstängda. De står i standby-läge och drar då energi.

Räkneexempel

En vanlig spelkonsol drar 177 watt när den står i standby-läge. Det kan bli en onödig kostnad på upp till fem kronor per dygn – på en enda apparat. Det blir 1 825 kronor på ett år!

För varje grad
du sänker
värmens minskar
energianvändningen
med 5 %

MED LÄGRE TEMPERATUR SOVER DU BÄTTRE

Det är smart att dela in hemmet i olika zoner. Till exempel kan det vara skönt att ha lite lägre temperatur i sovrummet. Sänk gärna värmen ytterligare i rum som du inte använder eller när du åker bort.

Räkneexempel

För varje grad som du sänker värmen minskar du energianvändningen med fem procent.

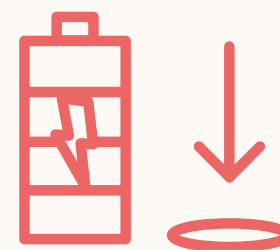
PLACERA INTE STORA MÖBLER FRAMFÖR ELEMENTEN

Värmen kan inte komma ut i rummet om du ställer stora möbler som till exempel en säng eller har långa gardiner framför elementet.

ORDNA EN LADDNINGSSTATION TILL MOBIL- TELEFONER & BARNENS ALLA LEKSAKER

Så länge mobilladdaren sitter kvar i eluttaget drar den ström, även om mobilen är bortkopplad. Ha en laddningsstation för till exempel alla uppladdningsbara leksaker och spel. Använd en grenkontakt med strömbrytare så är det lätt att stänga av.

VÄDRA SNABBT MED TVÄRDRAG

Vädra med tvärdrag några minuter istället för att låta fönstren stå på glänt hela dagen. Då får du snabbt fräsch luft utan att släppa ut värme i onödan. Vädrar du för att få svalt i sovrummet är det bättre att dra ner värmen på elementen.

Badrummet

— ALLMÄNNYTTANS ENERGISPARKAMPAJ —

DUSCHA ISTÄLLET FÖR ATT BADA & SÄG TILL VÄRDEN OM DROPPANDE KRANAR

OM FLER DUSCHAR KORT ISTÄLLET FÖR ATT BADA MINSKAR VI SLÖSERIET AV VARMVATTEN REJÄLT. DROPPANDE KRANAR ELLER RINNANDE TOALETTER DRAR OCKSÅ MER VATTEN ÄN VAD MAN KAN TRO.

SÄG TILL VÄRDEN OM LÄCKANDE TOALETTER

I en läckande toalett kan över 1 000 liter vatten per dygn försvinna i onödan. Det motsvarar nästan sju fulla badkar – per dygn!

SÄG TILL VÄRDEN OM DROPPANDE KRANAR

En droppande kran kan på en dag dra lika mycket energi och vatten som en dusch och det till ingen nytta. Står kranen och droppar ett helt år motsvarar det 100 fyllda badkar med vatten – helt i onödan!

DUSCHA SNABBT & EFFEKTIVT ISTÄLLET FÖR ATT BADA I BADKARET

Genomsnittssvensken gör av med ungefär 200 liter vatten per dygn. En tredjedel använder vi för att hålla oss rena och fräscha.

Räkneexempel

En kort dusch på fem minuter istället för en kvart kan minska årsförbrukningen för varmvatten med 500 kilowattimmar per person. Stäng av vattnet när du tvålär in dig och tvättar håret. Använd en duschtimer om du vill hålla koll på tiden!

ANVÄND INTE HANDDUKSTORK OCH GOLVVÄRME I ONÖDAN

Har du en elektrisk handduktork i badrummet? Glöm inte att stänga av den när handdukarna är torra. Stäng av golvvärmen när den inte behövs och undvik gärna mattor och möbler på golv med golvvärme så att värmen får röra sig fritt.

Räkneexempel

Om handduktorken står på året runt kan den dra så mycket som 600 kilowattimmar (900 kronor) per år.

STÄNG AV VATTNET NÄR DU BORSTAR TÄNDERNA

Bara genom att låta vattnet stå och rinna under tiden du borstar tänderna gör att sex liter vatten per minut slösas i onödan.

Ta tid och se hur lång tid det tar för dig att duscha – träna på att göra det riktigt slabbt och utmana sedan familjen!

Tvättstugan

— ALLMÄNNYTTANS ENERGISPARKAMPAJ —

FYLL ALLTID TVÄTTMASKINEN & KÖR MED 40°

I TVÄTTSTUGAN ÄR DE BÄSTA ENERGIPARTIPSEN ATT ALLTID FYLLA SÄVÄL TVÄTTMASKIN SOM TORKSKÅP. FINNS DET ENERGISPARPROGRAM SÅ ANVÄND DEM.

TORKSKÅPET ÄR EN STOR ENERGITJUV

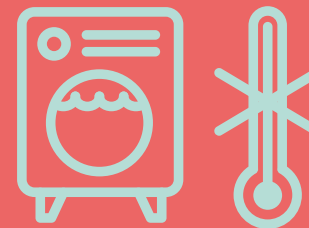
Det går åt nästan lika mycket energi att torka ett par strumpor som att fylla hela torkskåpet. Anpassa torktiden så att fläkten inte står på i onödan.

Räkneexempel

Ett gammalt torkskåp i en tvättstuga kan dra lika mycket energi som en normalstor villa på ett år.

TVÄTTA MED FULL MASKIN

Det går åt nästan lika mycket energi för att tvätta en tröja som att tvätta en full maskin. Och centrifugera väl – det förkortar torktiden och energifåtgången.

TVÄTTA INTE I FÖR HÖG TEMPERATUR

Tips!

Tvätta inte i för hög temperatur. Använd energiprogram om det går. Dagens tvättmedel tvättar lika rent i 40 grader som 60 grader. Överdosa inte tvättmedlet utan läs på paketet hur mycket som behövs.

Det går åt nästan lika mycket energi för att tvätta en enda tröja som för att tvätta en full maskin

TA ANSVAR FÖR TRAPPHUSET

Tänd inte trapphusbelysningen om det inte behövs. Och släck om det står och lyser i onödan. Om fönstren i trapphusen är öppna stäng dem. Använd inte hissen om du inte behöver.

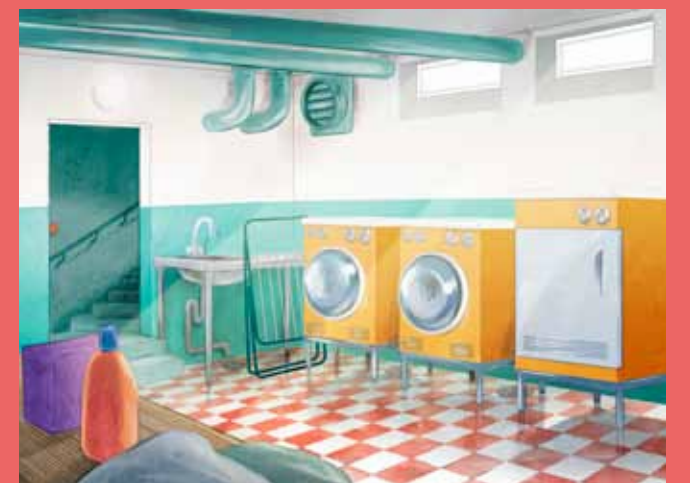

LUFTTORKA TVÄTTEN – DET ÄR MEST ENERGISNÅLT

Låt tvätten hängtorka om det inte är så bråttom! Använd torktumlare och torkskåp sparsamt – de är stora energitjuvar!

Räkneexempel

Ett hushåll som tumlar sin tvätt fyra gånger i veckan skulle spara el för närmare 800 kronor per år på att hänga tvätten i stället för att torktumla.

— ALLMÄNNYTANS ENERGISPARKAMPANJ —

SPELA ENERGI- SPELET OCH FÅ TIPS OM HUR DU SPARAR ENERGI!

PÅ WWW.ALLMÄNNYTAN.SE HITTAR DU MASSOR AV INFORMATION OM ENERGISPARANDE. HÄR FINNS OCKSÅ ETT SPEL – ENERGIARBETARNA I ALLMÄNNYTANS TJÄNST – DET ÄR TÄNKT FÖR BARN MEN FUNGERAR MINST LIKA BRA FÖR SPELSUGNA VUXNA!

SPELA ENERGI- ARBETARNA I ALLMÄN- NYTTANS TJÄNST!

Här möter du tre energi-
arbetare och hjälper dem med
olika uppdrag för att förse
hushållen med energi!
När du genomför uppdragen får
du poäng, du kan också få fler
poäng genom att genomföra
uppgifter i verkliga livet!

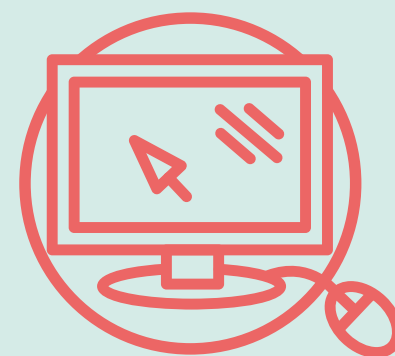
ALLMÄNNYTAN.SE

MÖT ENERGI- ARBETARNA!

Tänk om all energi vi använder fixas av energiarbetare som bor bakom väggen i varje hem. När vi använder lagom med energi har energiarbetarna det ganska bra på jobbet. När vi använder mer än vi behöver tvingas de jobba hårdare och hårdare tills de nästan stupar.

Se filmerna om energiarbetarna på allmännyttan.se!

Besök vår energisparkampanj på
ALLMÄNNYTAN.SE

— Vilka är —
med?

På kampanjsajten www.allmännyttan.se ser du vilka bostadsföretag som är med i energisparkampanjen.

Här kan du också läsa om vad andra hyresgäster och bostadsföretag gör för energisparaktiviteter i sina bostadsområden.

— Besök vår energisparkampanj på —

ALLMÄNNYTAN.SE

SEDAN HÖSTEN 2012 HAR ALLMÄNNYTAN SIN EGEN ENERGISPARKAMPANJ.

En kampanj där bostadsföretag och hyresgäster tillsammans jobbar för att minska energianvändningen. Kampanjen bygger på enkla, konkreta vardagstips som vem som helst kan följa. Vi ska inte behöva förändra hela vår livsstil för att kunna vara med och bidra i energispararbetet.

I den här trycksaken hittar du exempel på enkla, bra energispartips i din bostad. På www.allmannyttan.se finns ännu mer energisparinformation, här kan du också lära dig mer om energisparande genom att spela spel. På sajten kan du också se vilka bostadsföretag som är med i kampanjen och bli inspirerad av olika energisparaktiviteter som företagen arrangerar i sina egna, lokala bostadsområden.

Och till dig som inte bor i allmännyttan – varmt välkommen att ta del av våra tips. Med hjälp av dem kan du sänka din egen energianvändning och samtidigt vara med och bidra till att Sverige når sina klimatmål. Det tänker i alla fall vi i allmännyttan göra.

ALLMÄNNYTANS ENERGISPARKAMPANJ

är framtagen av bransch-och intresseorganisationen SABO och genomförs i samarbete med lokala medlemsföretag. Kampanjen stöts av Hyresgästföreningen, Naturskyddsföreningen och Energimyndigheten.